



## Az ENERGIACLUB Szakpolitikai Intézet és Módszertani Központ észrevételei az Európai Bizottság határozatához

Budapest, 2016. 02. 11.

**Tárgy: Állami támogatás SA.38454 (2015/C) (ex 2015/N) - Magyarország  
A Paksi Atomerőműnek nyújtott lehetséges támogatás**

### I. Támogatás fennállása

Az Energiaklub a 2014. június 11-én nyújtott be panaszt az Európai Bizottság Versenyjogi Főigazgatóságához, melyben kifejtettük álláspontunkat a Paks II. atomerőmű megépítéséhez nyújtott lehetséges állami támogatással kapcsolatban. Álláspontunkat, miszerint a paksi beruházás finanszírozása állami támogatásnak minősül, továbbra is fenntartjuk; az állami támogatás négy kritériuma közül mindet teljesíti. Az alábbiakban az ezekkel kapcsolatos észrevételeinket, kiegészítéseinket tesszük meg.

#### 1. Állami források átruházása

A nukleáris projekt teljes egészében állami forrásból valósul meg. A magyar hatóságok döntöttek a beruházásról, költségvetési forrást használnak a finanszírozásra, a beruházás és az oroszországi hitelből fakadó adósságszolgálat minden kockázata a magyar államra, a magyar adófizetőkre hárul.

#### 2. Gazdasági előny

##### 2.1. A beruházási döntés meghozatalakor rendelkezésre álló információk

Amennyiben a magyar állam piaci befektetőként kíván fellépni a paksi beruházással kapcsolatban, úgy elvárható, hogy alapos vizsgálatot indít a gazdasági megtérülésre vonatkozóan. Ezt a magyar hatóságok a döntés meghozatala előtt elmulasztották megtenni. A 2014. január 14-én aláírt kormányközi egyezményről szóló döntést alig néhány hónappal a szerződéskötés előtt hozták meg. A Magyar Villamos Művek Zrt. a Lévai-projekt keretében 2009 óta készült a tender meghirdetésére, évekig a nemzetközi közbeszerzési eljárást készítették elő. 2013 októberében még maga Kirill Komarov, a Roszatom nemzetközi



fejlesztési és üzleti részlegének vezérigazgató-helyettese is úgy nyilatkozott<sup>1</sup>, hogy várják a tenderkiírást. A sajtóhírek még 2013 novemberében is a hamarosan kiírandó eljárásról szóltak<sup>2</sup>. Majd 2013. december 17-én Lázár János és Kovács Pál akkori energetikai államtitkár a Parlament Gazdasági Bizottsága előtt beszámoltak arról, hogy hamarosan megszületik a megállapodás Magyarország és Oroszország között<sup>3</sup>.

Az 1194/2012. Kormányhatározat értelmében a Kormány a minisztériumok számára feladatokat határozott meg, melyek elvégzése szükséges lett volna ahhoz, hogy a beruházásról megfelelő döntés születhessen. A feladatok között szerepelt többek között a megvalósításához szükséges beruházói források finanszírozási módjainak vizsgálata, a beruházásnak az energiaellátásban betöltendő szerepére, jellegére és a beruházót terhelő költségigényére vonatkozó vizsgálatok, illetve a nemzetközi pályázat beruházó általi kiírására vonatkozó utasítás. Az Energiaklub 2013 júliusában adatigénylést<sup>4</sup> nyújtott be annak érdekében, hogy a Kormányhatározat alapján elkészült elemzések, dokumentumok nyilvánosságra kerüljenek. Az adatkiadás megtagadása után indított bírósági perben kiderült, hogy az előírt feladatokat a Kormány nem végezte el, elemzések, vizsgálatok a beruházással kapcsolatban nem készültek<sup>5</sup>. A 2014-es kormányközi egyezmény aláírása után az Energiaklub több hivatalos szervhez is adatigénylést nyújtott be, hogy megismerhesse a döntés megalapozásául szolgáló elemzéseket, dokumentumokat, de az adatkiadást minden esetben visszautasították<sup>6</sup>. Valószínűsíthetően azért, mert ahogy az 1194/2012-es kormányrendeletben foglaltakat sem teljesítették, úgy az egyéb, a döntés meghozatalához szükséges vizsgálatokat sem végezték el.

## 2.2. A gazdasági előny fennállása

Az Energiaklub 2015 júniusában elkészítette és eljuttatta a Bizottsághoz azt az elemzést<sup>7</sup>, amelyben az erőmű által elérhető nagykereskedelmi (értékesítési) ár és a várható kapacitáskihasználtság függvényében a beruházás megtérülésére vonatkozóan mutattunk be forgatókönyveket (*Felsmann Balázs: Működhet-e Paks II állami támogatások nélkül? Az erőműtársaság vállaltgazdasági közelítésben. Energiaklub, 2015.*). Az elemzés eredményeként látható, hogy a modellezett 16 scenárió közül 13-ban egyértelműen állami támogatás valósul meg, és a projekt nemhogy nem térül meg, de további, pótlólagos tulajdonosi finanszírozási igényt támaszt a társaság számára (egyes esetekben a felvett orosz hitelhez mérhető, vagy annál nagyobb összegű addicionális tőkejuttatás szükséges ahhoz, hogy a társaság működőképes maradjon). Ezekből a számításokból kiderül, hogy bár a magyar hatóságok azt állítják, hogy nem terveznek működési támogatást nyújtani Paks II-nek, ez a modellezett scenáriók szerint az esetek túlnyomó többségében nem lesz lehetséges. Bár a jövőre vonatkozó várakozások széles tartományban szóródnak, ugyanakkor egyértelműen látható, hogy az erőmű megtérülése kizárólag olyan magas áramárak mellett képzelhető el, amelyek jelentősen meghaladják a nemzetközi szervezetek előrejelzéseit. Gazdasági számításaink alapján a beruházás tehát a MEIP-tesztet nem teljesíti.

<sup>1</sup> <http://atomenergiainfo.hu/atomenergetika-a-vilagban/beszallitok-eselyei-paksi-bovites>

<sup>2</sup> [http://www.portfolio.hu/vallalatok/energia/nem\\_leszunk\\_franciaorszag\\_a\\_paksi\\_bovitestol.191534.html](http://www.portfolio.hu/vallalatok/energia/nem_leszunk_franciaorszag_a_paksi_bovitestol.191534.html)

<sup>3</sup> [http://www.parlament.hu/internet/plsql/ogy\\_biz.keret\\_frissit?p\\_szerv=&p\\_fomenu=20&p\\_almenu=20&p\\_ckl=39&p\\_biz=A334&p\\_rec=&p\\_egys=&p\\_nyelv=HU](http://www.parlament.hu/internet/plsql/ogy_biz.keret_frissit?p_szerv=&p_fomenu=20&p_almenu=20&p_ckl=39&p_biz=A334&p_rec=&p_egys=&p_nyelv=HU)

<sup>4</sup> [http://energiakontrollprogram.hu/sites/energiakontrollprogram.hu/files/ov\\_kormanybizottsag\\_20130716.pdf](http://energiakontrollprogram.hu/sites/energiakontrollprogram.hu/files/ov_kormanybizottsag_20130716.pdf)

<sup>5</sup> <http://energiakontrollprogram.hu/hir/paks-2-a-kormany-sajat-szabalyait-sem-tartja-be>

<sup>6</sup> <http://energiakontrollprogram.hu/hir/paks-2-kinel-vannak-az-elemzesek>

<sup>7</sup> [http://www.pakskontroll.hu/sites/default/files/paks2\\_allami\\_tamogatas\\_2015jun.pdf](http://www.pakskontroll.hu/sites/default/files/paks2_allami_tamogatas_2015jun.pdf)



A fenti tanulmány előrevetíti annak lehetőségét, hogy a beruházási támogatás mellett további (pl. működési) szubvenciók is szükségesek lesznek. Ezért különösen fontos, hogy a Bizottság alaposan megvizsgálja a kérdést, mert az adófizetőknek már a beruházás finanszírozása és az orosz hitel törlesztése is komoly terhet jelent, így feltétlenül szükséges annak igazolása, hogy az adófizetőknek semmilyen esetben nem kell többletterhet fizetniük.

### 2.2.1. *Hiányosságok, kérdőjelek a magyar hatóságok álláspontjában*

A magyar hatóságok által benyújtott, az Európai Bizottság határozatában rögzített álláspont számos kérdéskört nem tartalmaz, vagy nem megfelelő mértékben vesz figyelembe. A következő bekezdésekben ezeket részletezzük.

*Járulékos beruházások, járulékos költségek.* Az EPC szerződést, a Megvalósítási Megállapodásokat (működtetés, karbantartás, üzemanyag, hulladék) és a magyar hatóságok kalkulációit a titkosítások miatt nem ismerve, de bizonyos eredményeket látva, erős kétségek merülnek fel azzal kapcsolatban, hogy minden költséget figyelembe vettek-e, és megfelelő mértékben. Kérdés, hogy az EPC szerződésben meghatározott összeg fedezi-e vajon, többek között, a nukleáris biztonságot szolgáló extra intézkedéseket, a villamosenergia-hálózat fejlesztését, a megfelelő hűtés kiépítését. Biztos nem fedezi azonban - a szintén a projekthez kapcsolódó, állami költségvetésből finanszírozott - előzetes vizsgálatokat és engedélyezéseket (telephely, környezeti hatásvizsgálat, vízjogi engedély, stb.), a projekthez kapcsolódó kommunikációs költségeket, tartalékkapacitások kiépítését, stb.

*Hulladékkezelés és leszerelés költsége.* A Bizottság határozatában szereplő magyar álláspont szerint a leszerelési és hulladékkezelési költségek 2,1 EUR/MWh-t tesznek ki, a kamatlábak alakulásával számolva a költség 2,7 EUR/MWh lenne. Ez az összeg nagymértékben alábecsült. 2013-ban Paks I. befizetése a Központi Nukleáris Pénzügyi Alapba az értékesítési adatokból számítva fajlagosan 4,5 euró/MWh volt. A már korábban hivatkozott Energiaklub tanulmány kiinduló paramétere 6 euró/MWh volt. A növekedést indokolja, hogy a jelenlegi befizetési szint mellett a Nukleáris Alap forrásai várhatóan nem biztosítják a hulladékkezeléshez kapcsolódó költségek teljeskörű fedezetét.

*Költségvetés-politikai szempontok.* Mivel a paksi beruházás teljes mértékben a magyar állami költségvetésre támaszkodik, így szükséges megvizsgálni a beruházás költségvetési hatásait. Az Energiaklub 2014-ben elkészített elemzése<sup>8</sup> azt találta, hogy a beruházás komoly terheket ró az adófizetőkre (Romhányi Balázs: *A Paks II beruházás költségvetés-politikai következményei. Energiaklub, 2014.*). Az Európai Unió statisztikai elszámolási rendszere és adósságsökkentési szabálya ráirányítja a figyelmet arra, hogy a paksi beruházás pénzügyi terhet nem lehet a jövő generációkra hárítani, azt elsősorban azoknak kell viselniük, akik a beruházás idejében fizetik az adókat vagy részesülnek a közpénzekből. Ha a most 80 százalék körüli adósságrátát 2024-ig eleve 70 százalék környékére kellene csökkenteni, akkor a GDP 10 százalékát elérő paksi beruházás annyira megnehezíti a feladatot, mintha e beruházás nélkül az adósságrátát ugyanennyi idő alatt 60 százalékra akarnánk csökkenteni. A hazai és uniós államadósság-csökkentési szabályok betartása érdekében a beruházás időszakában megfelelő kiigazító intézkedésekkel meg kell teremteni egy 3000 milliárd forint nagyságrendű költségvetési mozgásteret. Nagyságrendileg ez azt

<sup>8</sup> [http://www.paskontroll.hu/sites/default/files/a\\_paks\\_ii\\_beruhazas\\_koltsegvetes-politikai\\_kovetkezmenyei.pdf](http://www.paskontroll.hu/sites/default/files/a_paks_ii_beruhazas_koltsegvetes-politikai_kovetkezmenyei.pdf)



jelenti, hogy a beruházás megkezdésekor be kell vezetni egy nagyjából 450 milliárd forint egyenlegjavító hatással járó intézkedéscsomagot, és azt gyakorlatilag a beruházás végéig fenn kell tartani.

*Korrupciós kockázat.* Szintén az Energiaklub számára készített tanulmányban<sup>9</sup> elemzett szempontok alapján a Paks II beruházás magas korrupciós kockázatokat rejt magában (Fazekas Mihály, Főző Zsolt, Tóth István János: *Az atomerőmű-beruházások korrupciós kockázatai: mire számíthatunk Paks II esetében?* Energiaklub, 2014). Az új technológia alkalmazásából fakadóan a beruházás olyan információs torzításokat rejt magában, amellyel könnyű visszaélnie a kivitelező félnek. A nagyberuházás jellege pedig tovább erősíti a korrupciós kockázatokat: ezek a nagy, elhúzódó projektek bonyolult viszonyrendszereket jelentenek, a projektben résztvevők (megrendelő által felállított szervezet, koordináló projektiroda, vállalkozók, alvállalkozók) számára mind az eladói, mind a vevői oldalon magasabb visszaélni lehetőségeket jelent, mint egyszerűbb, kisebb volumenű projektek megvalósításánál. A hasonló magyar nagyberuházások tapasztalatai alapján is komoly kockázatokat rejt egy ekkora projekt hazai kivitelezése. Rossz projektmenedzsment, jogi viták és engedélyeztetési botrányok, sokszoros költségtúllépések és évekkel később átadott beruházások jellemzik a hazai projekteket. A hazai környezetben a nyugat-európai szintnél jóval magasabb várható korrupciós kockázatokkal számolhatunk. Nemzetközi empirikus vizsgálatok alapján hasonló projekteknél a beruházás értékének legalább az 5%-a kitett a korrupció veszélyének. Magyar adatok egy korrupció mellett megvalósuló beruházás összegének 13-16%-ára teszik a megvesztegetési díj arányát. A korrupcióhoz kapcsolódó társadalmi veszteség ennek többszörösét is elérheti. Ez több százmilliárd forintos (milliárd eurós nagyságrendű) adófizetői veszteséget jelent egy ekkora beruházási tétel esetén.

A fentiekben részletezett problémákat a magyar kormány mindezidáig hitelt érdemlően cáfolni nem tudta (nem is próbálta), és semmilyen intézkedés nem történt ezek kezelésére, megelőzésére.

### 2.2.2. „A Paks II. Atomerőmű projekt gazdasági elemzése” c. dokumentum problémás pontjai

A magyar hatóságok által benyújtott, egyetlen nyilvánosan elérhető gazdasági elemzés („A Paks II. Atomerőmű projekt gazdasági elemzése”, más néven Rotschild-jelentés) számos ellentmondást és kérdéses pontot tartalmaz. Ezeket az alábbiakban részletezzük.

*Kapacitáskihasználtság (load factor).* Az Európai Bizottság határozatában a kihasználtságra vonatkozó szám adatot kitakarták. A Rotschild-jelentés magas (92%-os) rendelkezésre állással számol. Ez azonban nem tűnik reálisnak, különösen abban a 6 évben, amíg a jelenleg üzemben lévő négy blokk, és a két új blokk egy időben fog üzemelni. Nem láttunk olyan régiós és Európa-szintű villamosenergia-piaci elemzéseket a magyar hatóságoktól, amelyek bizonyítanák, hogy ebben a 6 évben, de a továbbiakban is, folyamatosan biztosított ez a magas kapacitáskihasználtság. Egyelőre az látszik körvonalazódni, hogy az együttes működés hat évében, különösen az éjszakai völgyidőszakban, problémát fog jelenteni a blokkokban termelt áram értékesítése. A jelenleg zajló környezeti hatásvizsgálati eljárásban szereplő információk újabb okot adnak a magas kihasználtság megkérdőjelezésére. A korábban tervezett hűtőtornyos megoldás helyett frissvizes hűtést terveznek alkalmazni az új blokkoknál, amelynek következményeként a Duna kisvizes, felmelegedett időszakaiban a

<sup>9</sup> [http://www.pakskontroll.hu/sites/default/files/korrupcios\\_kockazatok\\_paks.pdf](http://www.pakskontroll.hu/sites/default/files/korrupcios_kockazatok_paks.pdf)



blokkok teljesítményének korlátozását tervezik<sup>10</sup> (Az *Energiaklub értékelése és észrevételei az „Új atomerőművi blokkok létesítése a paksi telephelyen” környezeti hatástanulmányhoz kapcsolódóan. Energiaklub, 2015.*). Mivel a vonatkozó hatósági határértékek betartása már a jelenleg működő blokkoknál is időnként problémát jelent, feltételezhető, hogy az új blokkok belépésével, a hűtővíz-szükséglet megduplázódásával és az egyre gyakoribb és hosszabban tartó meleg, kisvízes időszakokkal a probléma fokozottan jelentkezni fog. Így a blokkok visszaterhelése szükségszerű lesz, ami rontja a kapacitáskihasználtság mértékét.

A Rotschild-tanulmány hitelességét alapvetően megkérdőjelezi a nettó jelenérték számításakor használt adatok - a villamosenergiaárak és a kamatszint - jövőbeli alakulásának szelektív feltételezése. Mindekét esetben a projekt szempontjából legideálisabb prognózist látják a legvalószínűbbnek - magas árak és alacsony kamatszint -, holott ezek együttes előfordulása meglehetősen alacsonyra tehető.

A tanulmány szerint a beruházáshoz kapcsolódó költségkeret meghatározott, és bármilyen költségtúllépés az orosz felet terheli. Mivel a kapcsolódó EPC szerződés titkos, így nem tudjuk, hogy a tanulmány csak egy modellezési feltételezéssel él, vagy valóban birtokában volt ennek az információnak. Amennyiben ez utóbbi, kérdés, hogy hogyan juthatott hozzá a minősített adatokhoz. Ha pedig feltételezés, akkor komolyan megkérdőjelezhető a modell végeredménye, hiszen a költségtúllépés a nukleáris projekteknél általános jelenség, és komoly kockázatokat jelent a beruházás megtérülésére.

### 2.2.3. Kockázatok

Az Európai Bizottság határozatában ismertetett magyarországi álláspont meglehetősen elnagyoltan foglalkozik a kockázatokkal. Pedig a nukleáris beruházásokra általánosan jellemző, hogy több téren is kockázatokkal kell számolnunk, amely jelentősen befolyásolhatja - negatív irányban - a projekt megtérülését.

**Projektcsúszás.** A projekt határidejének csúszása rendkívül jellemző a nukleáris beruházásokra (erre a bizottsági határozat is kitér). Ez tipikusan években mérhető; ha a blokkokat nem tudják beüzemelni 2026-ban, akkor is elindul a tőketörlesztési kötelezettség, miközben bevételt nem termel a projekt. Ez további terheket jelent az állami költségvetésnek.

**További szubvenciók.** Korábban már utaltunk rá, hogy számítások szerint nagy kockázata van a beruházási támogatáson kívül további állami szubvencióknak. Komoly esélye van annak, hogy az erőmű működése is támogatásra szorul. Így ezt a kérdést különös körültekintéssel kell megvizsgálni, és minden kétséget kizáróan kell bizonyítani, hogy az adófizetőknek semmilyen esetben nem kell többletterhet fizetniük.

**Költségtúllépés.** Nagyberuházásoknál, így a nukleáris projekteknél is számolni kell költségtúllépéssel, és ennek kockázatát számszerűsíteni kell a gazdasági modellezésben.

**Kockázatmegosztási-mátrix.** A szerződések titkosítása miatt arról sincsenek információk, hogy a fenti és a fentiekben túli egyéb esetekben melyik fél viseli a kockázatokat és milyen mértékben. Ezt azonban gondosan elemezni kell.

<sup>10</sup> [http://www.pakskontroll.hu/sites/default/files/paks\\_ii\\_kht\\_energiaklub\\_velemeny\\_2015okt.pdf](http://www.pakskontroll.hu/sites/default/files/paks_ii_kht_energiaklub_velemeny_2015okt.pdf) Ld. 4. pont



### 3. Szelektivitás

Az intézkedés egyértelműen szelektív, mert egyetlen vállalatot, az MVM Paks II. Atomerőmű Fejlesztő Zrt.-t részesít előnyben.

Ha bebizonyosodik, hogy Paks II a beruházási támogatás mellett működési támogatásban is részesül, azaz működőképessége tartósan csak úgy tartható fenn, hogy a társaság állami tulajdonosa pótlólagos tökejjuttatásként biztosítja az erőmű működőképességéhez szükséges forrásokat, úgy ez egyértelműen olyan szelektív előnyt nyújt a társaságnak más áramtermelőkkel szemben, amely megvalósítja az állami támogatásra vonatkozó feltételek teljesülését.

### 4. A kereskedelemre gyakorolt hatás és a verseny torzulása

A már létező, és a tervezett interkonnektorok révén, és az Európai Unió energetikai törekvéseit (integrált energiapiac) figyelembe véve az európai piaci kereskedelmet maximálisan érinti a beruházás, és korlátozza a versenyt. A magyarországi piacot totálisan uralná a nukleáris energia (Paks I. és Paks II. 6 évig üzemelne együtt, ekkor a kereslet akár  $\frac{3}{4}$ -ét is adná), ami befolyásolja a kereskedelmet és akadályozza új piaci szereplők belépését.

## II. Összeegyeztethetőség

Amennyiben állami támogatás áll fenn, meg kell vizsgálni, hogy az tiltott-e, vagy összeegyeztethető a belső piaccal. Az összeegyeztethetőséget a tagállamnak kell bizonyítani, ezt pedig a magyar fél mindezidáig nem tette meg.

Az alábbiakban az Energiaklub kifejti, hogy a támogatás miért nem összeegyeztethető a belső piaci szabályozásokkal.

A magyar hatóságok szerint Paks II hozzájárul az ellátásbiztonság biztosításához, a jövőben jelentkező kapacitáskiesések miatt. Magyarországnak valóban szüksége lesz a következő évtizedekben kapacitáspótlásra. Azt azonban nem látjuk bizonyítottnak, hogy Paks II a minden szempontot mérlegelő lehető leghatékonyabb megoldás, és a legmegfelelőbb módon szavatolná az ország ellátásbiztonságát.

Ha a magyar hatóságok úgy döntenek, hogy állami forrásokat fordítanak energetikai beruházásokra, igazolniuk kell, hogy számos forgatókönyvet megvizsgálva a kiválasztott scenárió szolgálja legjobban az energiabiztonságot. A magyar GDP legalább 10%-át kitevő beruházás indokoltságát a lehető legrészletesebben alá kell támasztani. A fentiekben már utaltunk rá, hogy valószínűleg ilyen vizsgálatok a döntést megelőzően nem készültek. Pedig a legkevésbé sem elhanyagolható kérdés, hogy az orosz megállapodás valóban a legjobb megoldás-e a problémára. Valóban az szolgálja legjobban a magyar ellátásbiztonságot, hogy tovább növeljük függőségünket Oroszországtól, energetikailag és a hitel felvételével pénzügyileg is? A magyar kormányknak nincs erre kidolgozott alternatívája. A paksi döntés szakmailag megalapozatlan, nem előzték meg arra vonatkozó vizsgálatok, hogy hasonló mértékű beruházás energiahatékonysági intézkedésekbe és megújuló energiaforrások támogatásába hogyan segítené az ellátásbiztonságot.





A 2011-ben elkészült Nemzeti Energiastratégia stratégiai környezeti értékelése<sup>11</sup> is ezt támasztja alá: „Az Energiastratégia nem tartalmaz elegendő mélységű és részletességű információt ahhoz, hogy a paksi blokkok pótlásának vagy esetleges bővítésének szükségességét, annak környezeti, fenntarthatósági, társadalmi és gazdasági hatásait érdemben meg lehessen ítélni. Javasoljuk, hogy a Paksi Atomerőmű pótlását, bővítését megelőzően (még a környezetvédelmi engedélyezési eljárás előtt) készüljön ex-ante értékelés mélységű, komplex társadalmi, gazdasági, környezeti és fenntarthatósági hatástanulmány, melynek ki kell terjednie a pénzügyi, gazdaságossági, munkahelyteremtési, vállalkozás-ösztönzési, társadalmi hatásokra, a környezeti externáliákat életciklus szemléletben feltáró hatásokra, a természeti katasztrófákat, terror veszélyt és a nukleáris biztonságot érintő hatásokra, és az energiagazdaság egyéb összetevőire (pl. szomszédos országokban épülő atomerőművekből importálható villamosenergia, primer energiahordozó-felhasználás diverzifikációja, megújuló elterjesztése, energiatakarékosság, energiaárak stb.) gyakorolt hatásokra.”

Az alternatív forгатókönyvek hiánya mellett további komoly probléma, hogy a magyar döntéshozók semmilyen érdemi intézkedést nem tesznek az energiahatékonyság és a megújuló energiaforrások alkalmazásának elterjedése érdekében, sőt, inkább hátráltatják azokat. 2010-ben visszavonták a már folyamatban lévő szélkapacitás-tendert, amely lehetővé tette volna újabb szélerőművek létesítését az országban, és azóta sem írtak ki újat, annak ellenére, hogy a hazai rendszerirányító szerint is elférnek új kapacitások a rendszerben. 2015-ben bevezették a napelemadót. Teljesen hiányoznak a lakossági energiahatékonyságot ösztönző/keresletoldali kormányzati intézkedések, támogatások. Az energiapiac egyéb területein adódó piaci lehetőségeket, így új kapacitások és piaci szereplők belépését, tehát épp maga a kormány gátolja, ezzel még inkább torzítva a piacot, és korlátozva a versenyt.

Számos hazai és nemzetközi vizsgálat bizonyítja, hogy a hazai erőforrásokra (energiahatékonysági potenciál, megújuló erőforrások) való támaszkodás számos előnnyel jár, többek között a GDP megtartó-képesség, a külkereskedelmi mérlegre gyakorolt hatás, a munkahelyteremtés, a környezetvédelem, a kutatás-fejlesztés területén. És nem utolsó sorban számos közvéleménykutatás igazolja, hogy a magyar lakosság túlnyomó többsége a megújuló erőforrások alkalmazását részesítené előnyben a nukleáris energiával szemben. A paksi beruházás teljesen ellentétes az európai uniós prioritásokkal: energiaforrások diverzifikációját nem segíti elő, energiahatékonyságra nem ösztönöz, a megújulókat kiszorítja.

Amennyiben Magyarország úgy dönt, hogy a jövőben új villamos energia kapacitásokra van szüksége, úgy a Villamos Energia Irányelv 8. cikke szerint kellett volna eljárnia. Ám sem energiahatékonysági/keresletoldali szabályozási intézkedéseket nem hoztak, sem új kapacitásokra vonatkozó nyilvános követelményeken alapuló versenytárgyalási eljárást nem írtak ki, így a paksi beruházás ebben a formában megsértette az Irányelvet. A tender elmaradása miatt az Európai Bizottság kötelezettségszegési eljárást indított Magyarország ellen.

Az Európai Bizottság határozatának, a támogatás szükségességéről és piaci hiányosságokról szóló 3.3.3. szakasza helyesen fejt ki, hogy „a nukleáris energiát szélsőségesen magas, fix meg nem térülő költségek, és nagyon hosszú időszakok jellemzik. Ebből következik, hogy a

<sup>11</sup> <http://2010-2014.kormany.hu/download/5/58/30000/ESTRAT2030%20K%C3%B6rnyezeti%20Hat%C3%A1selemz%C3%A9s%2020110513.pdf>



*nukleárisenergia-termelésbe belépni szándékozók jelentős pénzügyi kockázatoknak vannak kitéve.”* Míg egy piaci befektető sosem vállalna ilyen mértékű kockázatot, addig a magyar állam a beruházás teljes értékében az állami költségvetésből áldozna erre a kétséges kimenetelű üzletre, miközben semmilyen forgatókönyvet nem mutatott be arról, hogy Paks II hogyan fogja ellentételezni ezért az államot. Ez az arányosság kritériumát sem teljesíti, hiszen a magyar hatóságok nem vizsgálták, hogy mi az a minimum támogatás, amely már lehetővé tenné a projekt megvalósítását, hanem a projektet teljes vertikumában kívánják finanszírozni.

Itt jegyezzük meg ismét, hogy számítások szerint a támogatás nem korlátozódna a beruházás megvalósítására, hanem kiterjedne a működésére is. Ebben az esetben pedig komolyan megkérdőjeleződne az összeegyeztethetőségnek az a feltétele, hogy ez a legmegfelelőbb eszköz, amellyel a nukleáris beruházást ösztönöznék, és az a feltétel is, hogy az ösztönző hatás valóban fellép-e, azaz a vállalkozás (Paks II) többletvevényességbe kezd a támogatás hatására.

### III. A beruházás hatásai

Nem lehet figyelmen kívül hagyni annak az esetnek a lehetséges következményeit, ha a Bizottság a paksi állami támogatást összeegyeztethetőnek, így engedélyezhetőnek találja. A régióban több ország is nukleáris beruházást tervez, és ha a paksi modell elfogadhatóvá válik az Európai Unión belül, az precedenst teremt. Ez természetesen komolyabb hatással lehet a belső piaci villamos energia kereskedelemre, mint ez az egyetlen 2400 MW-os projekt. És ugyanez fordítva is igaz: az esetlegesen megépülő régiós nukleáris projektek versenytársként veszélyeztethetik Paks II megtérülését, amely viszont az eredetileg tervezett állami támogatásnál végül jóval nagyobb mértékűt eredményezhet.

#### Hivatkozott tanulmányok jegyzéke

Fazekas Mihály, Főző Zsolt, Tóth István János: Az atomerőmű-beruházások korrupciós kockázatai: mire számíthatunk Paks II esetében? Energiaklub, 2014

Felsmann Balázs: Működhet-e Paks II állami támogatások nélkül? Az erőműtársaság vállaltgazdasági közelítésben. Energiaklub, 2015.

Koritár Zsuzsanna: Az Energiaklub értékelése és észrevételei az „Új atomerőművi blokkok létesítése a paksi telephelyen” környezeti hatástanulmányhoz kapcsolódóan. Energiaklub, 2015.

Romhányi Balázs: A Paks II beruházás költségvetés-politikai következményei. Energiaklub, 2014.